

Nr B 6

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående ändring av lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: B 86 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 114 av herr *Hjalmarson m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Lag angående ändring av lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 (nr 202)

Härigenom förordnas, att rubriken till lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 (nr 202) samt 1 och 3 §§ skola erhålla följande ändrade lydelse.

Lag

med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1963

1 §.

Där i lag eller annan allmän författning finnes stadgat, att beträffande kommun, landstingskommun eller annan samfällighet, som äger beskattningsrätt, medelsbehovet skall, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, täckas genom utdebitering i förhållande till de skattekronor och skatteören vilka enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen vid senaste taxering påförts de skattskyldiga, skola vid fastställande av utgifts- och inkomststat för åren 1958—1963 bestämmelserna i 2—4 §§ gälla.

3 §.

Den utdebitering, som skall verkställas för ett vart av åren 1960—1963 skall beräknas i förhållande till det antal skattekronor och skatteören som vid närmast föregående års taxering påförts de skattskyldiga, med tillägg — utom i fråga om tingslag — av det antal skattekronor, som staten skall tillskjuta i anledning av ortsavdragsreformen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 233 till årets förra riksdag.

Genom beslut av 1957 års riksdag har en höjning skett av de kommunala ortsavdragen till samma belopp som de statliga ortsavdragen samt även i övrigt en direkt anpassning ägt rum av de kommunala ortsavdragen till det statliga ortsavdragssystemet. De höjda avdragen tillämpas första gången vid 1959 års taxering och således vid uttagande av preliminärskatt från och med ingången av år 1958.

Ortsavdragshöjningen har ansetts inte kunna genomföras utan att staten lämnar bidrag till kommunerna. Under en första övergångstid av tre år — åren 1958—1960 — skall statsbidrag utgå till alla kommuner och i princip utgöra full kompensation för den av ortsavdragshöjningen föranledda inkomstminskningen. Full kompensation skall även utgå för de därefter följande fem åren i de minst bärkraftiga kommunerna. Under åren 1961—1965 skall statsbidraget helt avvecklas i de kommuner, som relativt sett har den största skattekraften, och successivt minskas i andra kommuner. Frågan om fortsatt statsbidrag till kommuner, beträffande vilka bidraget inte helt avvecklats vid 1965 års utgång, har förutsatts skola prövas i samband med frågan om en allmän kommunal skattutjämning. Statens kostnader för reformen beräknades uppgå till ca 500 milj. kronor årligen under de tre första åren och år 1965 ha nedbringats till ca 200 milj. kronor per år. Genom att de skattskyldigas avdrag för kommunalskatt vid den statliga inkomstbeskattningen minskar, blir emellertid statens nettoutgift för reformen lägre. Nettokostnaden har uppskattats till 425 milj. kronor per år under åren 1958, 1959 och 1960.

Förslag till höjda kommunala ortsavdrag förelades 1957 års riksdag i proposition nr 97. I anledning av propositionen väcktes bl. a. motioner av samma innehåll som de nu förevarande. Propositionen och berörda motioner hänvisades, såvitt avsåg statsbidrag till kommunerna, till statsutskottet, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 95 anförde bl. a. följande.

Spörsmålet om det antal år under vilka full kompensation bör utgå och under vilka reducering av statsbidraget bör ske har upptagits i motionerna I: 456 och II: 572, II: 560 och II: 552. I motionerna I: 456 och II: 572 ifrågasattes sålunda en begränsning av övergångstiden till sex år — åren 1958—1963 — varvid full kompensation skulle utgå under endast ett år. Reduceringen av bidraget skulle såsom föreslagits i propositionen ske under en femårsperiod men avse bidraget under åren 1959—1963. I motionen II: 560 föreslås likaledes att full kompensation skall utgå under endast ett år, men reduceringen av bidraget föreslås skola äga rum under sju år. I motionen II: 552 slutligen biträdades propositionen i vad avser full kompensation under de första tre åren, men frågan om statsbidraget under tiden därefter föreslås skola underkastas förnyad utredning.

Som skäl för den i motionerna I: 456 och II: 572 samt II: 560 ifrågasatta begränsningen av tiden för full kompensation har i huvudsak åberopats, att kommunerna — på få undantag när — borde på kortare tid än som föreslagits i propositionen kunna utan mera betydande utdebiteringshöjningar anpassa sig till de nya ortsavdragen. Den föreslagna begränsningen skulle därjämte medföra en inte obetydlig minskning av statsverkets utgifter för statsbidraget. De medel, som härigenom skulle frigöras, borde enligt motionen II: 560 i första hand användas till skatteutjämning åtgärder. I motionen II: 552 anföres att enligt motionärernas mening det inte vore sannolikt att kommunerna under den ifrågavarande tiden skulle kunna anpassa sig till de höjda ortsavdragen och att det därför vore antagligt, att de flesta kommunerna måste höja sina utdebiteringar när den statliga kompensatio- nen efter tre år skulle börja reduceras.

Utskottet vill med anledning av yrkandena i ifrågavarande motioner först understryka vad utskottet tidigare anfört, nämligen att det statliga bidraget i anledning av ortsavdragsreformen bör ha till syfte att göra det möjligt för kommunerna att anpassa sig till de högre ortsavdragen. Utskottet delar sålunda den i propositionen uttalade meningen att det inte finns någon grund för att staten för obestämd tid framåt skall kompensera kommunerna för de minskade inkomster, som ortsavdragshöjningen för med sig. Utskottet anser det därför lämpligt att man redan nu, när grunderna för det nya statsbidraget skall bestämmas, binder sig för en kommande avveckling av detta bidrag. Det i motionen II: 552 framställda yrkandet om ytterligare utredning av frågan om bidragets reducering kan utskottet därför inte biträda.

Såsom tidigare framhållits bör enligt utskottets mening kommunernas anpassningsmöjligheter bedömas med hänsyn till deras olika ekonomiska bärkraft. Den i propositionen föreslagna mätaren på bärkraften — antalet skattekonor per invånare — anser sig utskottet kunna godtaga. Med utgångspunkt från de siffror rörande den beräknade utdebiteringsökningen i olika kommuner vid utebliven kompensation, som kommunalskatterevisjonen framlagt och för vilka ovan redogjorts, är det enligt utskottets mening å ena sidan uppenbart att i kommuner med låg ekonomisk bärkraft svårigheterna för en anpassning blir betydande. Det är i dessa kommuner som en blivande lösning av frågan om en allmän kommunal skatteutjämning kan komma att underlätta en blivande reducering av statsbidraget. Å andra sidan torde i de bäst ställda kommunerna, i vilka inkomstbortfallet relativt sett vanligen blir mindre än i andra kommuner, anpassningsmöjligheterna få bedömas vara förhållandevis goda under förutsättning att kommunerna får tillräcklig tid för anpassningen.

En tid av endast ett år anser utskottet vara för kort för den erforderliga anpassningen i dessa kommuner. Departementschefen har i propositionen framhållit, att kommunalskatterevisionens förslag om att full kompensation skall utgå till alla kommuner under tre år utgör en lämplig avvägning av de olika intressen, som i detta sammanhang påkallar beaktande. Utskottet ansluter sig till vad departementschefen sålunda anfört och avstyrker yrkandena i motionerna I: 456 och II: 572 samt II: 560 om full kompensation under endast ett år. Därav följer att utskottet inte heller kan biträda yrkandet i motionen II: 560 om en sjuårig reduceringstid.

Beträffande vad i sistnämnda motion anförts i fråga om behovet av skatteutjämning åtgärder får utskottet hänvisa till vad utskottet tidigare anfört.

Under hänvisning till det anförda förordar utskottet att statsbidragssystemet i anledning av ortsavdragsreformen utformas i enlighet med de allmänna grunder som föreslagits i propositionen.

Genom beslut av årets förra riksdag har till Skatteersättning till kommunerna, m. m. för budgetåret 1958/59 anvisats ett förslagsanslag av 580 000 000 kronor. I anslutning därtill avslog riksdagen motionerna I: 194 och II: 233 med yrkanden att en avveckling av skatteersättningen till kommunerna skulle påbörjas redan fr. o. m. år 1959 och att den därvid skulle ske i samma takt som enligt riksdagens beslut 1957 gäller fr. o. m. år 1961. Man skulle därigenom på sex i stället för på åtta år komma ned till den skatteersättning till vilken fjolårets beslut syftade.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

Enligt motionärernas mening bör riksdagen ompröva sin ståndpunkt rörande kompensationen. Full kompensation bör utgå endast för ett i stället för tre år, alltså endast för 1958. Lämpligen kan avvecklingen därefter ske i samma takt som nu gäller fr. o. m. 1961. Den sammanlagda avvecklingstiden skulle därigenom bli sex i stället för åtta år. För de tre närmast följande budgetåren skulle härigenom statens kostnader för skatteersättningen kunna nedbringas med resp. 32,97 och 129 milj. kr. Sammanlagt skulle besparingen uppgå till ca 650 milj. kr. enligt en i motionerna redovisad fördelning på olika bidragsgrupper.

Av bidragsminskningen skulle ca 480 milj. kr. gå ut över de ca 150 kommuner som har minst så högt skatteunderlag per invånare som genomsnittet i landet. På övriga inemot 900 kommuner skulle falla ca 170 milj. kr. Den möjligheten föreligger givetvis att kommunerna genom nya utdebiteringshöjningar åstadkommer en ytterligare ökning av statsutgifterna. I samma mån stiger den besparing ett bifall till motionärernas förslag skulle innebära. Det må framhållas att vid en ökning av inkomsterna i landet på t. ex. 3 % per år kommunerna redan efter 2 å 3 år kan beräknas ha fått så stor ökning av skatteunderlaget att denna uppväger eller överstiger det genom ortsavdragshöjningen föranledda skatteunderlagsbortfallet. Även sedd enbart från kommunal utgångspunkt kan därför den i motionerna föreslagna ändringen inte innebära några nämnvärda menliga verkningar. Vid bifall till motionerna torde det ankomma på Kungl. Maj:t att företaga behövliga ändringar i kungörelsen den 16 maj 1957 angående skatteersättning i anledning av 1957 års ortsavdragsreform (nr 205).

Utskottet

De föreliggande motionerna sammanhänger med de till statsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: B 92 och II: B 115, vari bl. a. yrkats att riksdagen måtte *dels* besluta sådan ändring av bestämmelserna rörande kompensation till kommunerna för skatteunderlagsbortfallet i samband med höjningen av de kommunala ortsavdragen att full kompensation utgives under ett år i stället för tre år, *dels* till Skatteersättning till kommunerna m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 548 000 000 kronor. I utlåtande nr B 7 har statsutskottet, som inte ifrågasatt någon ändring av det av

årets förra riksdag för budgetåret 1958/59 anvisade anslaget till Skatteersättning till kommunerna m. m., hemställt att riksdagen måtte avslå berörda motioner i förevarande del samt i likhet med årets förra riksdag till Skatteersättning till kommunerna m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 000 kronor.

Bevillningsutskottet kan för sin del ansluta sig till den uppfattning som från statsutskottets sida framförts beträffande skatteersättningen till kommunerna. I enlighet härmed avstyrker utskottet motionerna I: B 86 och II: B 114.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: B 86 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 114 av herr Hjalmarson m. fl. angående ändring av lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 juli 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sjö Dahl, Spetz, Snygg, Gustaf Elofsson*, Erik Jansson, fröken Ranmark*, herrar Wårnberg*, Wolgast*, Kronstrand och Gustaf Henry Hansson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Brandt i Olshammar, Nilsson i Svalöv, Kollberg*, Allard, Vigelsbo, Kårrlander, Magnusson i Borås, Ericsson i Kinna, Gustafson i Göteborg och Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Gustaf Henry Hansson, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: B 86 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 114 av herr Hjalmarson m. fl. ansett att utskottet med bifall till nämnda motioner bort hemställa,

att riksdagen måtte antaga det vid motionerna fogade förslaget till lag angående ändring av lagen den 16 maj 1957 med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 (nr 202).